

164¹⁸

Shining Spring Rijk

Rijk pakt rol in regio, landelijk en internationaal adequaat op

toont paraatheid en leerpunten

‘VERRAST DOOR ENORME BETROKKENHEID’

‘KWALITEITSIMPULS AAN CRISISBEHEERSING’

‘WE HOUDEN HET HOOFD EN DE KERNREACTOR KOEL’

‘ENERGIE STOPPEN IN GEOEFEND ZIJN’

Voorwoord

De Nationale Nucleaire Oefening Shining Spring was voor ieder van ons een bijzondere gebeurtenis. Maar liefst 250 deelnemers op vijf locaties namen deel aan de grootste Nationale crisisoefening van 2018.

Daarmee kregen we een representatief beeld van het brede scala aan beleidsterreinen dat bij ons werk betrokken is. Maar liefst elf teams uit de Rijksoverheid, de Belgische partners, en diverse kennisinstituten deden actief mee. In het tegenspel werd ons deelnemersveld zelfs nog aangevuld met de collega's uit de veiligheidsregio.

Niet alleen de omvang ervan maakte deze oefening tot een belangrijke. Het was ook de eerste grote oefening na de departementale herindeling van 2015. De verantwoordelijkheid voor de kernenergiewet is toen overgegaan van het ministerie van EZ naar het ministerie IenW.

Daarmee is in korte tijd veel veranderd in ons werkgebied. Nieuwe structuren zijn ontstaan, nieuwe crisisrollen toegevoegd en nieuwe crisisplannen geschreven. Allemaal gewijzigde omstandigheden die extra oefening vergen. Niet alleen in het leidinggeven bij een nucleaire crisis. Ook van het politieke besluitvormingsproces. En niet te vergeten de informatielijnen en de onderlinge afstemming.

Aan de hand van een nucleair scenario hebben we het hele crisisbeheersingssysteem geoefend. Daarmee ontstond een 'systeem-oefening': De output van het ene crisisteam was de input voor het volgende team.

De harde resultaten daarvan volgen nog in de officiële evaluatie. Maar persoonlijk ben ik trots op de manier waarop we deze oefening hebben voorbereid. Hierdoor konden we elkaar gemakkelijk vinden en kwam de goede informatie snel op tafel.

Bovendien werd ik aangenaam verrast door de enorme betrokkenheid die ik bij alle partijen heb ervaren. De samenwerking verliep collegiaal. En dat is cruciaal in ons werk. Want als de nood aan de man is, moet je elkaar blindelings weten te vinden. Je moet elkaar kennen en vertrouwen. Alleen dan kunnen we opereren als een ondeelbare rijkseenheid. Mijn indruk is dat we goed op weg zijn om daar naar toe te groeien.

Na de oefening Regio op 7 februari vormde deze oefening Rijk het slotstuk van de Nationale Nucleaire Oefening. We blikken terug op een gezamenlijke spannende en boeiende leerervaring die onze crisisbeheersing een kwaliteitsimpuls heeft gegeven. Zowel in ons nucleaire werk als in het algemeen.

Namens de stuurgroep Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten (NCS) dank ik iedereen hartelijk voor zijn of haar bijdrage aan de Nationale Nucleaire Oefening Shining Spring 2018.

Met dit magazine bieden we je een herinnering aan dit evenement. Op elk van de vier oefenlocaties hebben deelnemers hun ervaringen gedeeld. Die verhalen vind je terug in dit magazine. Ook de foto's schetsen een pakkend beeld van hoe zo'n grote nationale oefening verloopt.

Ik wens je veel leesplezier met dit magazine!

Michèle Blom
DG RWS

07/02/18 **BLADWIJZER**

Shining Spring toont paraatheid en leerpunten 4

Wat vooraf ging

5

Actie en reactie

6

De spanning loopt op

12

Terugblikken

16

Rijk pakt rol in regio, landelijk en internationaal adequaat op

Opperste concentratie, serieuze blikken en koele hoofden. Dat typeerde de deelnemers aan de Nationale Nucleaire Oefening (NNO) Rijk op 16 april in Den Haag, Driebergen, Bilthoven en Brussel. Operatie Shining Spring was de eerste grootschalige nucleaire oefening na zeven jaar. Het doel: levensechte ervaring opdoen met het adviserings- en besluitvormingsproces, de informatielijnen en de afstemming van de

crisiscommunicatie. Aan de hand van een nachtmerriescenario kwamen alle aspecten van het Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten (NCS) die dag langs. In een paar uur tijd wisten deelnemers van twintig crisisorganisaties de crisis te beteugelen, onrust weg te nemen en een weloverwogen, integraal advies neer te leggen bij de politieke besluitvormers.

crisiscentrum RIVM

De ministeries van Infrastructuur en Waterstaat, Justitie en Veiligheid organiseerden Shining Spring samen met de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming om de plannen, procedures en mogelijke maatregelen te oefenen die er zijn om de veiligheid te waarborgen bij een nucleaire crisis. De crisisbeheersingsstructuur op rijksniveau kwam in actie nadat op 7 februari de regio's al aan zet waren geweest. Het scenario van de oefening Rijk borduurde voort op deze regionale oefening. In de rijksoefening loopt het ongeval uit tot een nationale crisis met opschaling tot de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb) en de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb).

Jodiumpillen en graasverbod

Welke rol pakt het Rijk in de regio's? Hoe bereidt het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zich voor op de communicatie over jodiumpillen, het sluiten van scholen en het monitoren van besmette mensen? Gaat het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over tot sluiting van de Westerschelde en het vliegverkeer? Komt er een graasverbod voor vee en stoppen we met voedsel exporteren? Al deze vragen en dilemma's lagen op het bordje van de deskundigen die deelnamen aan Shining Spring Rijk. Op vijf locaties werd achter gesloten deuren koortsachtig overlegd om tot een eenduidig en samenhangend advies te komen. In Den Haag vormden de ministeriële gebouwen aan de Koningskade en de Turfmarkt het crisiscentrum. Bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in Driebergen en het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) in Bilthoven stonden experts paraat om de crisis te lijf te gaan. In Brussel waren de Belgische partners alert middels het Federaal coördinatiecomité. De adviezen en maatregelvoorstellen die uit al deze vergaderkamers kwamen, lagen op 18 april op tafel bij de MCCb. Zij hadden het laatste woord.

Wat voorafging

Bij de kerncentrale in de gemeente Borsele is 's ochtends vroeg een gasfles geëxplodeerd in het splijststofopslagbassin (SOB). Daarbij zijn drie mensen gewond en besmet geraakt. Na de explosie heeft er door het falen van een containment-afsluiter een korte lozing van edelgasen en jodium plaatsgevonden. EPZ vindt een lek in het SOB, waardoor het waterniveau gevaarlijk daalt. Als de herstelacties niet slagen, kunnen de splijststofstaven

droogvallen. De Veiligheidsregio's Zeeland en Midden West Brabant zijn aan zet om de crisis te beheersen, ook de ANVS is opgeschaald. Het CET-sn is actief en stelt adviezen op. Een Voorbereidingsgroep van DCC-IenW is bij elkaar geroepen en de directeur communicatie (DCO) van IenW stelt een rapid action team (RAT) op. België is door Nederland op de hoogte gesteld van het incident en in Brussel is een crisiscel bijeengekomen.

Actie en reactie

Op het ministerie van Veiligheid en Justitie, bij het crisiscentrum van de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV), is het om 11 uur 's ochtends nog erg stil. Gedisciplineerd en koel zit men in de verschillende ruimtes klaar voor actie. Er komt langzaam nieuwe informatie binnen over de situatie in de gemeente Borsele. De laatste keer dat het hele crisissysteem hier is opgetuigd, was bij de hoge instroom van vluchtelingen en de orkaan Irma. Iedereen kent zijn rol, de procedures zitten in het hoofd, het gezamenlijke doel staat helder voor ogen.

In de responscel speelden deelnemers van de Veiligheidsregio's Zeeland en Midden- en West-Brabant, de kerncentrale Borssele, de drinkwater- luchtvaart- en spoorsector, BRZO bedrijven, LTO en de GGD de rol van partijen die niet direct bij de oefening betrokken waren. De responscel Communicatie acteerde onder meer op een simulatie van landelijke en regionale media. Via een virtuele oefenomgeving speelde de responscel de zorgen en vragen van de samenleving door op Facebook en Twitter.

Responscel Communicatie

*Melanie van Jaarsveld, communicatieadviseur/
persvoorlichter Rijkswaterstaat Verkeer- en
Watermanagement (VWM)*

“We zijn pas net gestart. Er heerst nog geen grote onrust, dus het is vrij rustig op het moment. Samen met mijn collega die in het NKC zit informeren we de communicatiecollega's in de betrokken RWS-regio's over wat er gaande is en wie hun aanspreekpunt is. We hebben te maken met een potentiële grote dreiging die landelijke aandacht genereert. Het is belangrijk dat collega's in het land niet op eigen houtje gaan communiceren, maar dat we goed afstemmen en met één mond spreken.”

Melanie
van Jaarsveld

Ries Peters

Responscel

Ries Peters, crisiscoördinator Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) “In de responscel vertegenwoordig ik mijn eigen ministerie. Ik ga proberen om alle vragen die uit de overlegorganen komen en over volksgezondheid gaan, te beantwoorden. Ook voorzie ik de VWS’ers die deelnemen aan de oefening actief van informatie die ze moeten gebruiken in het spel. Zo heb ik net doorgegeven dat we (fictief) veel vragen krijgen over het wel of niet innemen van jodiumtabletten. De predistributie van jodiumtabletten en de communicatie daarover is iets waar we als VWS veel de afgelopen jaren veel mee bezig zijn geweest. Vandaag speelt dat voor het eerst mee in een oefening. Het is dus interessant om te zien of het werkt zoals we denken dat het werkt in de regio. Het is dan een oefening, maar ik voel toch wel de adrenaline. Het is goed levensecht wat hier gebeurt, de urgentie is absoluut voelbaar.”

Chris Lukose, stafofficier nationale operaties / directie operaties J3 Natops, ministerie van Defensie

“De directie Operaties faciliteert nationale operaties ter ondersteuning van het civiele gezag. Wij zouden vandaag bijvoorbeeld inzetbaar kunnen zijn voor stralingsmetingen, assistentie bij evacuatie, ondersteuning van

de politieorganisatie, het ontsmetten van voertuigen en terreinen of helikoptercapaciteit. De rijkscrisisstructuur is opgetuigd, wij zitten er klaar voor. Nu is het wachten op verzoeken. Het valt me op dat alle betrokken organisaties er bovenop zitten en vandaag het beste van zichzelf willen geven. Uiteindelijk

De actieve interdepartementale crisisteams waren het Informatieteam (IT), het Nationaal Kernteam Communicatie (NKC), het Interdepartementaal Afstemmings Overleg (IAO), de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb) en de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb). Spelers waren deelnemers vanuit de ministeries JenV (inclusief LOCC), IenW, AZ (inclusief RVD), LNV, VWS, BZ, Defensie. Ook het Crisis Expert Team straling en nucleair (CETsn) bestaande uit ANVS, RIVM en meerdere kennisinstituten zoals onder andere het KNMI en het NVIC, was opgeschaald en heeft geadviseerd over stralingsbeschermende maatregelen. Daarnaast was in België het Federaal coördinatiecomité actief.

Chris Lukose

komen er ook leerpunten uit, zodat het totale systeem zal verbeteren. Door dit soort oefeningen te houden, zie je eventuele fouten of onvolkomenheden in je reacties, leer je hoe je die kan verbeteren en waar je dichter tegen anderen aan zou moeten zitten.”

IAO (Interdepartementaal Afstemmingsoverleg)

Kim Elferink, senior beleidsmedewerker veiligheid en crisisbeheersing, Ministerie van Buitenlandse Zaken

“We oefenen vandaag een nationale crisis, maar deze heeft ook altijd internationale elementen, die binnen de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken liggen. Dat is in deze crisis met name onze verantwoordelijkheid richting het Corps Diplomatique in Den Haag, en onze consulaire verantwoordelijkheid richting Nederlanders in het buitenland. Ook vertegenwoordigen wij Nederland in het buitenland, en kunnen onze diplomaten een belangrijke rol spelen in het verbinden tussen twee landen waar een crisis plaatsvindt. Het is om die reden goed om ook vanuit Buitenlandse Zaken aan

te sluiten in een dergelijke crisisoefening, die niet primair op ons vlak ligt, en mee te denken hoe BZ vanuit haar rol kan ondersteunen in het beheersen van de crisis.”

NKC (Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie)

Léonie Wolters, coördinerend specialist communicatie Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) / communicatieadviseur NKC

Léonie Wolters

“We hebben net het eerste communicatieadvies en omgevingsbeeld gegeven voor het Interdepartementaal Afstemmingsoverleg (IAO), mede op basis van het CET-sn advies. Onze taak is om dat beeld verder uit te dragen. Het is ontzettend waardevol dat we vandaag met zoveel communicatie-experts en departementen bijeen zijn. Zodat de deelnemers in het NKC weten welke partijen een rol hebben in een crisis als deze, waarvan we vanzelfsprekend hopen dat die nooit zal voorkomen. Maar gebeurt dat wel, dan moet je direct weten waar de communicatie en inhoudelijke expertise zit en wie welke rol,

Kim Elferink

taak en verantwoordelijkheid heeft in het NKC en de keten. Samenwerken, zorgen voor aansluitende communicatie naar de buitenwereld samen met de Veiligheidsregio's en een passend handelingsperspectief bieden: dat is de uitdaging waar wij vandaag voor staan. Dat doen we hier met heel veel goede energie. Als ANVS hebben we al veel klaar liggen, Q&A (vraag en antwoord)-lijsten, animaties en andere toegankelijke tools, geschikt voor het publiek. Ik weet zeker dat we daar in deze oefening gebruik van gaan maken."

Ursula Neering, woordvoerder Rijkswaterstaat (RWS), kampt met ICT-problemen. Ze kan nog niet inloggen op het mediavolgsysteem. Maar ook dat hoort bij een crisisoefening, geeft ze aan. "In het echt kan het ook zijn dat je telefoon leeg is of je niet kan inloggen op de mediasystemen, zoals nu. Dan moet je ook weten te schakelen. Ik heb nu vier apparaten voor me liggen, om nergens iets van te missen. Het is sowieso nog stilletjes. In de regio heeft RWS al wel een rol, overkoepelend nog niet. Pas als er sprake is van evacuatie, of onrust over evacuatie, zullen wij moeten

Ursula Neering

Michaël van Wissen van Veen

gaan samenwerken met de woordvoerders van de ministeries van IenW en Defensie, de regio's en de mensen die de corporate communicatie beheren."

Michaël van Wissen van Veen, directeur communicatie Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) / medevoorzitter NKC

"Samen met Ivar Nijhuis geef ik leiding aan de crisiscommunicatie. We hebben vooraf een rolverdeling gemaakt: ik concentreer me vooral op de inhoudelijke advisering en Ivar structureert het proces. Samen beslissen we over de communicatie-aanpak. Wat Ivar doet, is afspraken maken over de wijze van informatie delen, hoe onderling af te stemmen en het vaststellen van overlegmomenten. Dat helpt mij om me vooral met de inhoud bezig te kunnen houden. Af en toe zijn er momenten waarop je denkt: daar had ik wat rolvaster moeten zijn of dat had wat strakker gekund. Zo hebben we besloten om crisis.nl te activeren met informatie over de situatie in Borsele. Dat hadden we nog sneller intern kunnen uitdragen."

Informatieteam

Martijn Bekker, senior adviseur crisisbeheersing Nationaal Crisis Centrum (NCC) ministerie Justitie en Veiligheid (JenV) / informatiemanager Informatieteam

“Wij proberen alle informatie over het incident in Borsele op nationaal niveau bij elkaar te brengen en ten behoeve van de nationale crisisbesluitvorming te vervatten tot een integraal, nationaal beeld. Dat doen we vandaag met de relevante departementen, collega’s van NCC/NCTV, het LOCC en een liaison namens het NKC. Daarnaast hebben we vandaag zelfs

een collega van het Belgische crisiscentrum die deelneemt en input levert en dat werkt echt heel erg goed. We hebben net het eerste (statische) beeld ten behoeve van het IAO opgeleverd, maar we blijven het beeld continu bijstellen op basis van de actualiteit. Dit kan informatie uit de Veiligheidsregio’s zijn, maar ook van andere betrokken partijen, zoals het CET-sn of de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) die de collega’s van de departementen verwerken in het Landelijk Crisismanagement Systeem

Martijn Bekker

Ronald Smetsers

(LCMS). We koppelen relevante informatie tevens terug naar de Veiligheidsregio's, zodat zij ook weten wat er gaande is op nationaal niveau. We werken al anderhalf jaar intensief samen met alle departementen om de werkwijze van het Informatieteam verder te brengen. Vandaag is de officiële toets om te zien hoe dat functioneert in samenhang met de andere gremia van de rijks crisisstructuur. We zijn ook nog echt lerende als team dus benieuwd wat de NNO aan nieuwe inzichten en verbeterpunten voor ons gaat opleveren. Maar als je het commitment vandaag ziet om informatie netcentrisch en real time te delen, in plaats van hiërarchisch en op basis van sitraps, gebeurt er toch wel iets heel moois. Je vraagt heel wat van mensen, echt een andere manier van kijken en denken. Maar dit is echt nodig in het huidige tijdperk van razendsnelle informatiespreiding.”

Ondertussen in Bilthoven..

Ronald Smetsers, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) / Voorzitter Radiologisch Gezondheidskundig Expertise Netwerk (RGEN)

“Bij ons in Bilthoven zijn vandaag alle technisch wetenschappelijke instituten vertegenwoordigd die metingen, verspreidingsberekeningen, dosisschattingen en risicoanalyses uitvoeren. Realtime, maar ook anticiperend op wat er komen gaat. Aan de hand van onze gegevens en modellen kunnen de deelnemers in Den Haag zich beraden op mogelijke maatregelen. We zijn goed op elkaar ingespeeld en ik ben dan ook heel tevreden over de kwaliteit van de output. De informatie gaat vandaag van laag tot laag. Dat moet goed en passend gaan, maar er is ook nog zoiets als tijdigheid. We krijgen in deze oefening vrij veel tijd voor de verschillende stappen. Bij een echt incident zal de uitdaging liggen in het leveren van dezelfde kwaliteit in de helft van de tijd. Dan pas ben ik echt tevreden.”

De spanning loopt op

Bij het gebouw van Rijkswaterstaat aan de Koningskade in Den Haag is het om 13.00 uur een rumoer van jewelste. Aan één lange gang vinden in zeven overleg ruimtes verhitte discussies plaats. Deskundigen buigen zich over de nieuwe informatiestromen en zoeken andere organisaties op om af te stemmen over passende maatregelen.

Het ministerie van IenW is het inhoudelijk verantwoordelijke en coördinerende departement en heeft een grote rol in de nucleaire crisisbeheersing. Ter voorbereiding op de interdepartementale vergaderingen oefent IenW haar interne opschaling, door middel van een Voorbereidingsgroep en een Coördinatiegroep

Voorbereidingsgroep

Rob Hagman, hoofd Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing IenW (DCC IenW)

“Er is een explosie geweest in de kerncentrale. De situatie wordt langzaam erger en het is nu bijna zeker dat er een radioactieve wolk gaat ontsnappen. Dus denken we in de voorbereidingsgroep na over directe en indirecte maatregelen. Van adviezen over het eten van spinazie tot maatregelen in het luchtruim. Op basis van de informatie van deskundigen in het CET-sn, stralingsexperts en drinkwaterbedrijven. We zijn goed voorbereid en er zijn zo veel mensen dat het een gezellige informatiedrukke aan het worden is. Maar we houden het hoofd koel, net als de kernreactor. Het komt uiteindelijk helemaal goed.”

Rob Hagman

Achter een stalen kluisdeur voeren vier trappen naar de oude atoomschuilkelder van het Rijkswaterstaat-gebouw. In deze wat maffe, maar wel toepasselijke omgeving, ontvangt de organisatie een groep observatoren die tijdens de oefening meekijkt. Het zijn partijen die bij een echte crisis ook betrokken zouden zijn, maar niet in deze oefening meedoen. Mensen uit de buurlanden Duitsland en België bijvoorbeeld, mensen van de Veiligheidsregio Limburg Zuid, de Burgemeester van Borsele. Zij krijgen een kijkje in de keuken bij organisaties waarmee ze te maken kunnen krijgen in het geval van een nucleair incident.

Kirsten Drost

Kirsten Drost, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) / DCC IenW

“Opvallend vond ik dat iedereen vandaag veel vroeger op locatie was dan verwacht. Dat was voor de organisatie even schrikken maar aan de andere kant betekent het dat iedereen vol energie stond te trappelen om te beginnen. Het is mooi om te zien dat een complexe bestuurlijke structuur, bestaande uit veel verschillende organisaties met allemaal hun eigen expertise, er toch in slaagt om tot een gecoördineerde crisisrespons te komen. De aansluiting van de ene structuur op de andere structuur gaat heel goed in deze oefening: de aansluiting van regio op rijk, van departementaal op interdepartementaal en van ambtelijke advisering op besluitvorming. Deze oefening brengt uiteraard ook aandachtspunten aan het licht en ik kijk ernaar uit om met de leerpunten van de evaluatie aan de slag te gaan.”

Aan de Turfmarkt arriveren de leden van de ICCb rond 16.00 uur. Dit is waar alle deelnemers de hele dag naar hebben toegewerkt. Een aantal van hen gaat hier de resultaten presenteren.

Mirjam Korse

Mirjam Korse, hoofd straling en bescherming crisismanagement Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) / voorzitter Crisisexpert Team straling en nucleair (CET-sn) vanuit ANVS

“De oefening van vandaag onderstreept voor mij vooral hoe belangrijk oefenen is. Het is ontzettend waardevol om te beproeven hoe de samenwerking functioneert in de praktijk.

Mirjam Korse na de MCCb op 18 april

“Op 18 april was ik als voorzitter van het CET-sn aanwezig in de MCCb, waar een aantal ministers zitting hebben. Ik was hier op uitnodiging van de voorzitter van de ICCb en heb een presentatie gehouden over de actuele situatie in de kerncentrale en van ons advies ten aanzien van de stralingsbeschermingsmaatregelen. Tijdens de MCCb werd bevestigd dat het gezamenlijk optrekken van alle betrokken partijen tijdens een crisis, cruciaal is.”

Hoe je met deskundigen in fases tot een gedegen advies komt en wat dat advies nou eigenlijk betekent in de nationale opschaling. Het CET-sn was aan zet om de technische situatie te duiden, de implicaties van de aangekondigde lozing in kaart te brengen en dat te vertalen in een voorstel voor beschermingsmaatregelen. Dat luidde in dit geval: schuilen, inname van jodiumpillen en het nemen landbouwmaatregelen. En dat moet je dan weer goed kunnen uitleggen in het IAO, richting de regio, de vraagregisseur en de departementen. Want waarom schuilen en niet evacueren bijvoorbeeld? Met dat advies onder de arm ga ik nu naar de ICCb (Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing. Ondertussen kunnen het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC), Veiligheidsregio's en andere betrokkenen in de uitvoering de maatregelen gaan voorbereiden, vooruitlopend op definitieve besluitvorming. Samenwerken, elkaar kennen en goed afstemmen waren in alle fases van cruciaal belang. En dat ging overwegend heel goed. Een leerpunt? In de aanloop hebben we ons misschien te weinig verdiept in de effecten van de scenario's die bij een ongeval met een kerncentrale kunnen voorkomen. Als we die

effecten helder hadden, konden we misschien nog sneller schakelen. En daar is een oefening ook voor bedoeld: om leerpunten te ontdekken. Hoe meer we oefenen – en dat hoeft niet altijd zo grootschalig – hoe beter en professioneler het systeem uiteindelijk zal werken! ”

ICCb (Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing)

Gijs de Kruijff, hoofd NCC ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) / secretaris Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb)

“Ik vind dat de oefening heel gedisciplineerd verloopt. Iedereen heeft de afspraken en de kaders goed voor ogen, waardoor de crisisorganisatie heel natuurlijk in de goede banen wordt geleid. Maar ik zie gelukkig ook een gezonde dosis flexibiliteit en intuïtie, want ook die zijn onmisbaar. De realiteit is dat de crises waarop je oefent doorgaans nooit plaatsvinden en je de rampen die je overkomen, nooit hebt kunnen oefenen. Zoals

Gijs de Kruijff

de MH17, wie had zoiets kunnen bedenken? Maar ook al is het scenario of het onderwerp anders, de aanpak komt toch vaak overeen. Het is dus heel goed om blijvend te oefenen op verschillende scenario's en zo het apparaat geolied te houden.”

Niet alleen tijdens de oefening maar zeker ook in de aanloop naar de oefening zijn er veel contacten geweest met de Belgische collega's. Tijdens de oefening is zowel op het gebied van crisisbeheersing als de technische kant informatie gedeeld. De Belgische deelnemers ontvingen bronterm, adviezen en sitraps en formuleerden daarmee de te nemen maatregelen in België. Op het gebied van crisiscommunicatie is ook in België gewerkt met de virtuele oefenomgeving, verder stemden de Belgische communicatiecollega's kernboodschappen, strategieën en acties af. Van beide kanten is de samenwerking als zeer leerzaam en waardevol ervaren.

**Daphne Schelpe, communicatieadviseur
Crisiscentrum België**

“Het blijft heel nuttig en noodzakelijk om te oefenen in een internationale context, zeker voor het nucleaire. Net zoals voor alle andere aspecten van het crisismanagement, zorgt het internationale aspect ook voor de crisiscommunicatie voor heel wat uitdagingen. De communicatie naar aanleiding van een incident houdt immers niet op aan de landsgrenzen. De mogelijke verschillen in beide landen maken dit nog complexer en zorgen ervoor dat afstemming met onze buurlanden absoluut noodzakelijk is. Tijdens de oefening Shining Spring hebben we deze afstemming uitgebreid kunnen testen en elkaar alvast (beter) leren kennen.”

Terugblikken

Jan van den Heuvel, bestuursvoorzitter ANVS/ICCb

“ANVS is in 2015 ontstaan na een fusie van vier bestaande organisaties met eigen taken in crisisbeheersing. Als ‘nieuwe’ ANVS hebben we niet eerder zo’n grote, zware oefening gehad. Het kwam voor ons op een heel goed moment. We hebben eerst de tijd gehad om onszelf uit te vinden, bij wijze van spreken. Om te bepalen wat onze rol, taak en verantwoordelijkheid in de crisisbeheersing zijn. Nu konden we dat in de praktijk brengen. Zeker zo belangrijk als de oefening zelf, was de hele voorbereiding voorafgaand daaraan. Alle vragen die daarbij aan de orde komen, de samenwerkingen die in die anderhalf jaar zijn gesmeed, hebben ons heel erg geholpen.

Jan van den Heuvel

Het is de kunst bij dit soort oefeningen dat iedereen op het juiste moment in zijn rol staat. Die van mij is: zo lang mogelijk zo onzichtbaar mogelijk zijn en de experts hun werk laten doen, in dit geval met name binnen het CET-sn, tot het moment van besluitvorming komt. Dus het proces in de gaten houden, vragen stellen als ik informatie ontvang, maar vooral de deskundigen hun gang laten gaan.

Aan de hand van alle verzamelde informatie over het incident, in ons geval met name over

de ‘technische’ situatie, het effect op inwoners en de economische activiteiten en de mogelijke maatregelen, heb ik aan het eind van de dag een advies neergelegd bij de ICCb, het voorportaal van de MCCb. De MCCb heeft in dit incident een belangrijke rol. Het is immers een nucleaire crisis met verstrekkende gevolgen voor het land zelf en voor buurlanden. De ICCb kon in dit geval wel al beslissingen nemen die geen politiek draagvlak vereisten, zodat we de snelheid er goed in konden houden. Vandaag vielen mij twee dingen op. Eén is dat in Nederland de crisisstructuur en de gedeelde verantwoordelijkheid heel goed in elkaar zitten. En dat die heel professioneel worden opgepakt als de nood aan de man is. Twee is dat we er in die gevallen voor moeten waken dat we teveel de details induiken, dat we ons beperken tot de hoofdlijnen. Op een gegeven moment moet je een streep trekken. Dat is wel een leerpunt, want snelheid is cruciaal bij een crisis”.

Edith Kuijper, projectleider oefening Rijk, DCC-IenW

“Na maanden van voorbereiding mede met advies van Berenschot, was het dan eindelijk zo ver! Vandaag vervulde ik de rol van oefen-

Edith Kuijper

leiding. Het was goed om te zien dat alle spelers hard aan het werk waren en de responscel-leden hun rol met verve vervulden. Als oefenleiding hadden wij vandaag een relatief rustige dag, waaruit ik concludeerde dat we het verloop van het spel vooraf goed hadden doordacht.”

Patricia Zorko, plaatsvervangend Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (ministerie JenV) / voorzitter ICCb

Patricia Zorko

Guus Appels

“NNO Rijk heeft laten zien hoe belangrijk het is om energie te stoppen in het geoefend zijn. We hebben vandaag kunnen oefenen op het niveau van de rijksoverheid tot en met het politieke dek en dat heeft veel leerervaringen opgeleverd. Ik denk dat we moeten accepteren dat de eerste 24 uur van een crisis altijd wat onwennig en chaotisch zullen zijn. Hoe veel je ook oefent en hoe goed de handleidingen ook tussen de oren zitten, een crisis is mensenwerk en bij nationale crises werken we nu eenmaal samen met mensen die we niet dagelijks tegenkomen. Oefeningen als deze kunnen er wel aan bijdragen dat we die mensen beter leren kennen en het apparaat dus beter geolied raakt. Tijdens het ICCb-overleg hebben we de adviezen voor het MCCb uitvoerig besproken. Tijdens die bespreking kregen we informatie binnen dat België al van plan was om te gaan communiceren over maatregelen. Een belangrijk succes vond ik dat we daar snel op hebben geacteerd en op één lijn kwamen over een uniforme handelswijze.”

Guus Appels, NCTV hoofd Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC)

“Vanuit twee locaties, in Den Haag en Driebergen, hebben we met ons team vandaag input verzorgd voor het Interdepartementaal Afstemmingsoverleg. Zo hebben we een operationeel beeld gegeven en een scenario-overzicht gemaakt. Daarbij hebben we voor alle scenario's - van de meest optimistische tot aan het worst case scenario - de effecten in beeld gebracht, ter ondersteuning van de besluitvorming. Nog belangrijker dan de oefening zelf, vond ik dat we voorafgaand en tijdens de oefening met partijen hebben samengewerkt die we in de praktijk niet vaak tegenkomen. Daaruit kwam onze onderlinge afhankelijkheid duidelijk naar voren en zijn we het belang van onze gezamenlijke inzet bij dergelijke incidenten meer gaan onderkennen. Dat zal zeker helpen als we elkaar in de toekomst echt eens nodig zullen hebben.”

Colofon

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

**DEPARTEMENTAAL COÖRDINATIECENTRUM
CRISISBEHEERSING**

Productcoördinatie:

ANJA BOOGAARD

Concept en vormgeving:

STIJLMEESTERS

Fotografie:

FOTOFUNFACTORY

EN ANDERE INZENDERS

Tekst:

LEXIE TEKSTPRODUCTIE